

**НАЦЫЯНАЛЬНАЯ САМАІДЭНТЫФІКАЦЫЯ БЕЛАРУСАЎ:
АНАЛІЗ ВЫНІКАЎ АПЫТАННЯ СТУДЭНТАЎ МДЭІ ІМЯ А.Д. САХАРАВА БДУ**
**NATIONAL SELF-IDENTIFICATION OF BELARUSIANS
ON THE EXAMPLE OF THE SURVEY RESULTS OF INTERNATIONAL
SAKHAROV ENVIRONMENTAL INSTITUTE OF BELARUSIAN STATE UNIVERSITY**

Н. Н. Довгулевич^{1,2}

N. Dovgulevich^{1,2}

¹Белорусский государственный университет, БГУ

²Учреждение образования «Международный государственный экологический институт имени А. Д. Сахарова» Белорусского государственного университета, МГЭИ им. А. Д. Сахарова БГУ,
г. Минск, Республика Беларусь
kfl@iseu.by

¹Belarusian State University, BSU

²International Sakharov Environmental Institute of Belarusian State University, ISEI BSU,
Minsk, the Republic of Belarus

Доклад посвящен анализу данных опроса студентов МГЭИ им. А.Д. Сахарова БГУ по проблемам национальной самоидентификации. Сравнительный анализ полученных в 2018 и 2021 году результатов отражает трудности в национальной самоидентификации современных студентов.

The report on the problems of national self-identification is devoted to the analysis of the survey data of the students of International Sakharov Environmental Institute of Belarusian State University. The results reflect the difficulties in national self-identification of modern students.

Ключевые слова: национальная самоидентификация, языковая компетенция, менталитет.

Keywords: national self-identification, language competence, mentality.

<https://doi.org/10.46646/SAKH-2022-1-149-152>

Мова з’яўляецца адным з асноўных кампанентаў нацыянальнай самасвядомасці. Менавіта праз родную мову адбываецца знаёмства чалавека са светам, праз мову асоба становіцца членам першаснага калектыву, праз мову ажыццяўляецца непарыўная сувязь індывіда са сваім народам. Такім чынам, мова – істотная адзінка этнічнага калектыву (народа, нацыі).

Сённяшняя моўная сітуацыя ў Беларусі характарызуецца шэрагам асаблівасцей. Абвяшчэнне дзвюх блізкароднасных моў, беларускай і рускай, дзяржаўнымі прывяло да стану, пры якім соцыум фактычна існуе ў сітуацыі аднамоўя. Дзяржаўнае двухмоўе прымаецца ў тых выпадках, калі моўныя калектывы колькасна раўнапраўныя, іх мовы не з’яўляюцца блізкароднаснымі або дзяржава не можа дасягнуць паміж носбітамі гэтых моў дасягнення ў моўным пытанні. Пры невыкананні гэтых ўмоў моўная сітуацыя двухмоўя вядзе да аднамоўя на карысць той мовы, якая мае больш шырокае пашырэнне. У сучасных рэаліях гэта мова руская.

Па даных Нацыянальнага статыстычнага камітэта Рэспублікі Беларусь у 2019 годзе ў краіне пражывалі 8 159 073 чалавекі, якія ідэнтыфікавалі сябе як беларусы, што складае 84,9 % ад агульнай колькасці насельніцтва. Пры гэтым толькі 28,5 % абралі сваёй дамашняй моваю беларускую [1]. Несупадзенне этнічнай і моўнай самаідэнтыфікацыі з’яўляецца характэрнай рысай сучаснага грамадства. У такіх умовах узнікае пытанне, як чалавек усведамляе сваю прыналежнасць да беларускага этнасу.

У 2018 годзе з мэтай прааналізаваць усведамленне нацыянальнай прыналежнасці ў прадстаўнікоў сучаснай моладзі ў студэнцкіх групах 2-га і 5-га курсаў МДЭІ імя А.Д. Сахарова БДУ было праведзена ананімнае пісьмовае апытанне на тэму “Як Вы адчуваеце сваю прыналежнасць да беларускага народа?”.

У апытанні ўдзельнічалі 54 студэнты 5-га курса і 97 студэнтаў 2-га курса (16 студэнтаў 5-га курса (14 %) і 25 студэнтаў 2-га курса (32 %) адмовіліся адказаць на пытанне). Вынікі адказаў студэнтаў прыведзены на мал. 1, 2.

Характэрнай асаблівасцю адказаў апытаных была іх адназначнасць: выбіраўся толькі адзін параметр (менталітэт, культура і гісторыя, мова). У “Іншае” ўключаліся адказы, дзе думка выказвалася незразумела. Характэрна, што дастатковая колькасць студэнтаў 5-га курса ў якасці адказу на пытанне пазначалі месца нараджэння і такі адказ адсутнічаў у студэнтаў 2-га курса. Аднак на 5-м курсе адказ “не ведаю” ўвогуле не сустраўся.

У 2021 годзе аналагічнае апытанне было праведзена сярод студэнтаў 2-га (52 чалавекі) і 5-га курсаў (71 чалавек) МДЭІ імя А.Д. Сахарова БДУ. Вынікі адказаў студэнтаў прыведзены на мал. 3, 4.

У адрозненні ад папярэдняга апытання тут былі адказы на рускай мове, што з’яўляецца прыкладам дыялагічнага білінгвізму – дыялог, пры якім суб’екты ўжываюць розныя мовы (рускую і беларускую).

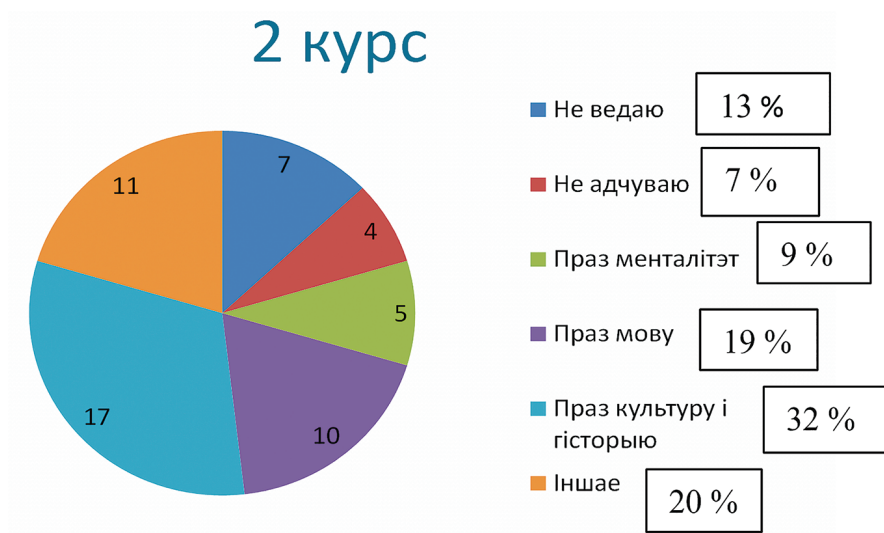
Як зауважає Л.Ц. Выгонная, “носьбіты сумешчанага двухмоўя ведаюць, што іх ступень валодання адной з моў не адпавядае патрэбнаму для “раскаваных” зносін ... таму яны пазбягаюць гаварыць на пэўнай мове..., набываюць своеасаблівы комплекс “моўнай непаўнацэннасці” [2, с.11].

Характэрнай асаблівасцю адказаў-2021 была іх разгорнутасць і выбар некалькіх параметраў адначасова (менталітэт, культура і гісторыя, мова). У такім выпадку для ўключэння ў адпаведны параметр аналізавалася як яны раскрываюцца, што апытаны пазначаў у першую чаргу. Колькасць незразумелых адказаў. Уключаных у параметр “іншае” паменьшылася, як і адказаў, дзе апытаны не здолеў вызначыцца (адказ “не ведаю”). Аднак павялічыўся працэнт адказаў, у якіх апытаныя не адчуваюць сваёй прыналежнасці або адчуваюць праз месца нараджэння.

Параўнанне адказаў 2018 і 2021 года прыведзены ў табліцы 1.

Табліца 1

Адказ	5-2018	5-2021	2-2018	2-2021
Не ведаю	–	3 %	13 %	2 %
Не адчуваю	19 %	23 %	7 %	13 %
Праз менталітэт	4 %	10 %	9 %	8 %
Праз мову	21 %	13 %	19 %	13 %
Праз гісторыю і культуру	16 %	24 %	31 %	35 %
Як месца нараджэння	30 %	24 %	–	19 %
Іншае	10 %	4 %	20 %	10 %

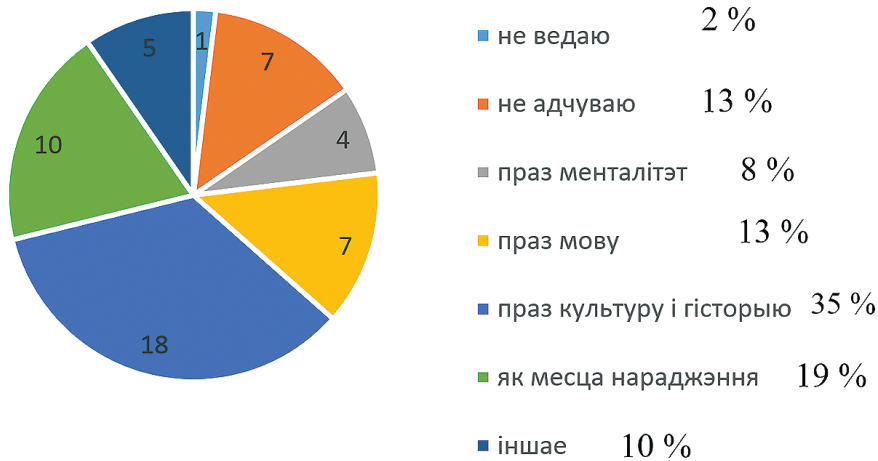

Малюнак 1

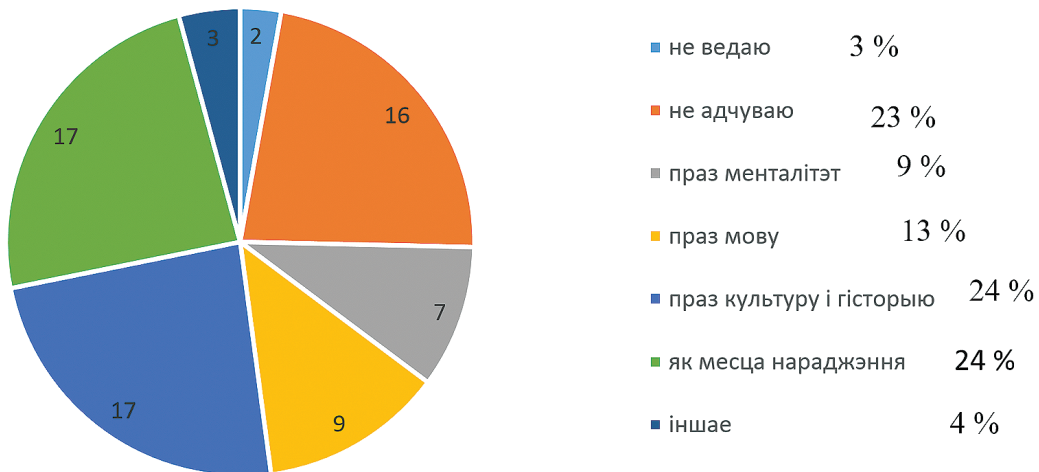
Малюнак 2

2 курс

Малюнак 3

5 курс

Малюнак 4

Дадаткова ўвага пры аналізе адказаў была скіравана на моўную кампетэнцыю апытаных. Трэба канстатаваць, што афармленне думак на беларускай мове і агульная граматычнасць студэнтаў значна панізілася.

Атрыманыя вынікі, несумненна, выклікаюць занепакоенасць. Магчыма, выправіць сітуацыю дапамогуць новыя падыходы ў выкладанні гуманітарных дысцыплін.

Напрыклад, курс “Беларуская мова (прафесійная лексіка)” накіраваны на фарміраванне дакладнага ўяўлення пра беларускую мову як нацыянальна-культурную каштоўнасць, знакавую сістэму і механізм, які абслугоўвае камунікатыўныя патрэбы грамадства. Надзвычай важна, каб слухачы за час навучання выпрацавалі навыкі практычнага маўлення, засвоілі дастатковы аб’ём лексічных сродкаў, сістэматызавалі папярэднія веды ў такім аб’ёме, які неабходны для выкарыстання беларускай мовы як дзяржаўнай пры выкананні службовых абавязкаў, у разнастайных сферах вытворчасці, прафесійнай і бытавой дзейнасці. Аднак, сітуацыя, калі практыка маўлення на беларускай мове ажыццяўляецца ў большасці выпадкаў толькі ў аўдыторыі, а перад выкладчыкам паўстае задача дапамагчы студэнту пераадолець псіхалагічны бар’ер маўлення на беларускай мове і адначасова сфарміраваць адпаведны ўзровень моўнай кампетэнцыі, прымушае перагледзець падыходы да выкладання дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)» і актыўна выкарыстоўваць іншыя спосабы фарміравання лінгвістычнай кампетэнцыі.

Сучасны адукацыйны працэс у пытанні навучання замежным мовам вызначаецца сваёй тэхналагізацыяй. «Французскія майстэрні», «Тэхналогія 6 капелюшоў мыслення» і інш. накіраваны ў першую чаргу на ўдасканалванне навыкаў маўлення і ўспрымання маўлення. Улічваючы ўзровень моўнай кампетэнцыі сённяшніх носьбітаў беларускай мовы, гэтыя тэхналогіі можна выкарыстоўваць і ў выкладанні дысцыпліны «Беларуская мова (прафесійная лексіка)».

Актуальным будзе і выкарыстанне проблемных метадаў навучання, якія, у сваю чаргу, фарміруюць даследчыцкую актыўнасць і выпрацоўваюць навыкі самастойнай работы.

Для ўдасканалення лінгвістычнай кампетэнцыі студэнтаў у навуковай сферы можна прапанаваць абарону моўных праектаў на беларускай мове па тэмах навуковых інтарэсаў або па тэмах курсавых работ.

Для кантролю ведаў і ўменняў можна апрабіраваць метады адкрытай кнігі (з выкарыстаннем таксама літаратуры на рускай мове), які дазваляе ацаніць не толькі ўменне знаходзіць неабходную інфармацыю, аналізаваць, абагульняць, выдзяляць галоўнае, але і прэзентаваць інфармацыю на беларускай мове.

Такім чынам, сучасныя метады і тэхналогіі навучання могуць дапамагчы пераадолець існуючыя праблемы і выправіць сітуацыю, аднак для іх паспяховай рэалізацыі на практыцы неабходна стварыць адпаведную матывацыю, якая дапаможа самім студэнтам уключыцца ў вучэбны працэс.

ЛИТЕРАТУРА

1. Общая численность населения, численность населения по возрасту и полу, состоянию в браке, уровню образования, национальностям, языку, источникам средств к существованию по Республике Беларусь: статистический бюллетень – Режим доступа: <https://belstat.gov.by> – Дата доступа: 25.01.2021.

2. *Выгонная, Л.Ц.* Псіхалінгвістычныя аспекты беларуска-рускага білінгвізму / Л.Ц. Выгонная // *Беларуская лінгвістыка*. – 1994. – Вып. 44. – С. 10–14.

ОБУЧЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОММУНИКАЦИИ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ АУТЕНТИЧНЫХ ВИДЕО МАТЕРИАЛОВ

PROFESSIONAL COMMUNICATION TRAINING USING AUTHENTIC VIDEO MATERIALS

Т. Г. Ковалева^{1,2}

T. G. Kovaleva^{1,2}

¹Белорусский государственный университет, БГУ, г. Минск, Республика Беларусь

*²Учреждение образования «Международный государственный экологический институт имени А. Д. Сахарова» Белорусского государственного университета, МГЭИ им. А. Д. Сахарова БГУ, г. Минск, Республика Беларусь
kfl@iseu.by, kova77@mail.ru*

¹Belarusian State University, BSU, Minsk, Republic of Belarus

²International Sakharov Environmental Institute of Belarusian State University, ISEI BSU, Minsk, Republic of Belarus

Статья посвящена актуальным вопросам обучения профессиональной коммуникации на английском языке, в частности, аудиовизуальному аспекту лингвистической подготовки. Рассматриваются разновидности профессионально значимых видеоматериалов, такие как слайд-лекция, запись лекции из аудитории, документальная видеоролик. Даются рекомендации по их использованию в учебном процессе.

The article is devoted to relevant issues of professional communication training in English, in particular, the audiovisual aspect of linguistic training. Professionally significant video material variety is considered, such as a slide lecture, a lecture recording, a documentary video. Recommendations are given for their use in the educational process.

Ключевые слова: аудиовизуальный метод, профессионально ориентированная коммуникация, навыки восприятия на слух, аутентичные видео материалы

Keywords: audiovisual method, professionally oriented communication, listening comprehension skills, authentic video materials.

<https://doi.org/10.46646/SAKH-2022-1-152-155>

Лингвистическая подготовка студентов нефилологического высшего учебного заведения направлена на формирование и развитие компетенций, позволяющих использовать иностранный язык для достижения профессиональных целей. Иноязычная коммуникативная компетенция – это многослойная способность, в которую входят структурные, функциональные, прагматические умения и навыки, а также лингвокультурологические знания. Процесс формирования иноязычной коммуникативной компетенции представляет собой сложный процесс, протяженный во времени, границы которого очерчены программой дисциплины «Профессиональный иностранный язык». Включение блока профессионального общения в курс иностранного языка происходит, начиная